

IN THE COURT OF ADD. CHIEF METROPOLITAN MAGI. COURT NO.1 AT AHMEDABAD
CRIMINAL CASE NO. 56275/2020

order below Exh.1

- (૧) આ કામના આરોપી ઉપર ઇ.પી.કો. કલમ:૧૮૮ અને The Disaster Management Act ,2005 ની કલમ:૫૧-બી અને જી.પી.એક્ટ કલમ ૧૩૫ મુજબના ગુન્હા સબબનું ચાર્જશીટ પોલીસ એજન્સી દ્વારા કરવામાં આવેલ છે. ક્રિમી.પ્રોસીજર કોડ,૧૯૭૩ ની કલમ: ૧૮૫ તળે ઇ.પી.કો. કલમ: ૧૮૮ ના ગુન્હાનું સંજ્ઞાન (Cognizence) અદાલત કઈ રીતે અને ક્યારે લઈ શકે ? તેની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે જે નીચે પ્રમાણે છે:-

Section :195 Prosecution for contempt of lawful authority of public servants, for offences against public justice and for offences relating to documents given in evidence.

(1) No Court shall take cognizance

(a) (i) of any offence punishable under sections 172 to 188 (both inclusive) of the Indian Penal Code , (45 of 1860), or

(ii) of any abetment of , or attempt to commit , such offence , or

(iii) of any criminal conspiracy to commit such offence, except on the complaint in writing of the public servant concerned or of someother public servant to whom he is administratively subordinate ;

XXXXXX ...

- (૨) સબબ ઉપરોક્ત જોગવાઈ વંચાણે લેતા, જે રાજકીય સેવકના લેખીત હુકમ, પરીપત્ર, જાહેરનામાંનો ઇરાદાપુર્વક ભંગ થયેલ હોય તે રાજ્ય સેવક દ્વારા જાતે અગર તેના વહીવટી તાબાના કોઈ અધિકારી દ્વારા જ્યાં સુધી કોર્ટની અંદર ઇ.પી.કો. કલમ: ૧૮૮ તળેની ફરીયાદ દાખલ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી અદાલત ઇ.પી.કો. કલમ:૧૮૮ ના ગુન્હાનું સંજ્ઞાન (Cognizence) લઈ શકશે નહિ.
- (૩) વધુમાં નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા પોતાના ચુકાદા- 2017(0)- AIJEL - HC - 237413: Govardhankumar Thakoredas Vs State of Gujarat (Supra) ના ચુકાદામાં પ્રસ્થાપીત કરેલ છે કે , "જો આરોપી વીરુદ્ધ ક્રિ.પો.કોડ ની કલમ: ૧૮૫ નો બાધ નડે છે તેવી કલમોના ચાર્જશીટ રજુ થયેલ હોય ત્યારે તેમાં કોન્ઝીઝન્સ લેવાની નીચલી અદાલતને સત્તા નથી."
- (૪) વધુમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પોતાના ચુકાદા- AIR -2012- SC -1747 : Bhushan kumar VS . State (NCT Of Delhi) Anr . મા પ્રસ્થાપીત કરેલ છે કે - "પોલીસ રીપોર્ટ ઉપરથી શરૂ કરવામાં આવેલ કેસોમાં એક વખત મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સમન્સ કાઢવાનો હુકમ કરવામાં આવે ત્યારે તે સ્ટેજ ઉપર મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તે ચાર્જશીટનું કોન્ઝીઝન્સ લીધેલ છે તેવું માની શકાય."
- (૫) પ્રસ્તુત ચાર્જશીટ રજુ થયા બાદ આ અદાલત દ્વારા આરોપી વિરુદ્ધ કોઈ સમન્સ કાઢવાનો આદેશ કરેલ નથી અને સદરહુ ચાર્જશીટ માત્ર ફોજદારી કેસ રજિસ્ટરે નોંધવાનો અને સંજ્ઞાન લેવા માટે રાખેલ, સદરહુ કેસની હકીકત વંચાણે લેતા પોલીસ એજન્સી દ્વારા, જુદા મેજિસ્ટ્રેટશ્રીના જાહેરનામાંના ભંગ બદલ હાલનું ચાર્જશીટ રજુ કરેલ છે અને આ કામના ફરીયાદી, પોલીસ અધિકારી છે અને જુદા મેજિસ્ટ્રેટશ્રી દ્વારા કે તેના કોઈ વહીવટી તાબાના અધિકારી દ્વારા નામદાર કોર્ટ રૂબરૂ કોઈ ફરીયાદ દાખલ કરેલ નથી તે બાબત સ્પષ્ટ સાબીત થાય છે . ત્યારે આ કામે કરવામાં આવેલ ઇ.પી.કો. કલમ: ૧૮૮ ની ફરીયાદ કે જે The Disaster Management Act , 2005 ની કલમ:૫૧-બી મુજબના ગુન્હો બનવાના કારણે ઉત્પન્ન થયેલ જેને ક્રિમી.પ્રોસીજર કોડ,૧૯૭૩ની કલમ: ૧૮૫નો સ્પષ્ટપણ બાધ નડે છે તેવું માનવું છે .
- (૬) વિશેષમાં Govardhankumar Thakoredas Vs State of Gujarat (Supra) ના ચુકાદામાં નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટે પ્રસ્થાપીત કરેલ છે કે - જ્યારે આરોપી ઉપર ક્રિ.પો.કોડની કલમ: ૧૮૫ નો બાધ નડતો હોય તેવા ગુન્હા સાથે અન્ય બાધ નડતો ન હોય તેવા ગુન્હાનો આક્ષેપ પણ મુકવામાં આવેલ હોય અને ત્યારે જો બંને ગુન્હાઓ એકબીજા સાથે સંકળાયેલ હોય અને બંનેને જ્યારે જુદા પાડી શકાય તેમ ન હોય ત્યારે આવા પ્રકારના તમામ ગુન્હાઓનું કોન્ઝીઝન્સ નીચલી અદાલત લઈ

શકે નહિ અને Govardhankumar Thakoredas Vs State of Gujarat (Supra) ચુકાદાનો સીધાત ધ્યાને લેતા આ અદાલતને આ કેસમાં ગુન્હાનું સંજ્ઞાન લેવાની સત્તા પ્રાપ્ત થતી નથી તેવું મારૂ માનવું છે.

- (૭) વધુમાં પોલીસ એજન્સી દ્વારા આ કામે, The Disaster Management Act ,2005 ની કલમ:૫૧- બી મુજબનું પણ ચાર્જશીટ રજુ કરેલ છે . સદર કાયદાની અંદર પણ ગુન્હાનું સંજ્ઞાન લેવાની જોગવાઈ આ કાયદાની કલમ:૬૦ માં કરવામા આવેલ છે. જે નીચે પ્રમાણ છે:-

Section :60 Cognizance of offences .— No court shall take cognizance of an offence under this Act except on a complaint made by —

(a) the National Authority , the State Authority , the Central Government , the State Government , the District Authority or any other authority or officer authorised in this behalf by that Authority or Government , as the case may be ;

વધુમાં નામદાર બોમ્બે હાઈકોર્ટનો નાગપુર બેન્ચનો ચુકાદો ક્રિમીનલ મિસી.એપ્લી.૪૫૩/૨૦૨૦, તા.૨૧/૦૮/૨૦૨૦નો વંચાણો લેતાં પણ ઈ.પી.કો. કલમ ૧૮૮ અને ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટની કલમ ૫૧ના આક્ષેપ હોય ત્યારે કલમ ૬૦નો બાધ નડે કારણ કે અત્રેની અદાલતમાં કોઈ ફરીયાદ થયેલ નથી.

- (૮) સબબ ઉપરોક્ત જોગવાઈ વંચાણો લેતા તેમા પણ ક્રિમી.પ્રોસીજર કોડ,૧૯૭૩ની કલમ: ૧૮૫ માં કરેલ છે તે પ્રકારની જ જોગવાઈ કરવામા આવેલ છે અને પ્રસ્તુત કેસમાં પોલીસ એજન્સી દ્વારા પોલીસ ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે અને નામદાર કોર્ટમાં કોઈ ફરીયાદ દાખલ કરેલ નથી. જેથી હાલની ફરીયાદને, The Disaster Management Act, 2005 ની કલમ-૬૦નો પણ સ્પષ્ટપણે બાધ નડે છે તેવું મારૂ માનવું છે.

- (૯) હવે આરોપી સામે આક્ષેપિત જી.પી. એક્ટ ૧૩૫ સંદર્ભે જોવામાં આવે તો આ કામે ગુજરાત પોલીસ એક્ટ અસ્તિત્વમાં આવેલ તે પહેલા બોમ્બે પોલિસ એક્ટ અમલમાં હતો હવે આ કામે ગુજરાત પોલિસ એક્ટની કલમ-૬૨ વંચાણો લેતા કોઈ વ્યક્તિ તે વિસ્તાર છોડી જાય નહીં અથવા તેને હાંકી મુક્યા પછી પ્રવેશ કરે તે પ્રસંગે કામ કરવાની જોગવાઈ વંચાણો લેતાં પોલિસ વગર વોરંટે તે વ્યક્તિની ઘરપકડ કરી શકે તે જ રીતે કલમ-૭૨ મુજબ પોલીસને તેમાં જણાવેલ પ્રસંગે વગર વોરંટે ઘરપકડ કરવાની સત્તા રહેલ છે અને કલમ-૭૮ મુજબ તેમની હાજરીમાં કલમ-૩૯ કે ૪૦ કે ૧૧૭ કે ૧૩૧ ના પેટે ખંડ(૧)(૪) કે ૧૩૫ ના ખંડ(૧) મુજબનો ગુનો બનતો હોય ત્યારે તે અટકાવવાના ભાગરૂપે ઘરપકડ કરી શકે. હવે ગુજરાત પોલિસ એક્ટની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેતાં ઉપરોક્ત ગુનાઓ કોન્ફ્રીઝેબલ છે કે નોનબેઈલ છે તે મતલબની ઉપરોક્ત કિસ્સાઓમાં ઘરપકડ કરાવેલ વ્યક્તિ અંગેના ટ્રાયલ અંગે કોઈ જોગવાઈ ગુજરાત પોલિસ એક્ટમાં કરેલ નથી. વધુમાં આ કામે ગુજરાત પોલિસ એક્ટની કલમ-૮૦-(ક) કે જ્યારે કોઈ ઢોરને રસ્તામાં ભટકવા દે કે ખાનગી કે સાર્વજનિક મિલકતમાં તેને અપ્રવેશ કરાવે તે અંગેના ગુનાની શિક્ષાની જોગવાઈ જોતાં તે પોલિસ અધિકારનો ગુનો છે.તેજ રીતે કલમ-૧૧૮ ઢોર વગેરેને પુરી ન રાખે તે અંગેની જોગવાઈ રહેલ છે જે કલમ-(૧-ગ)મુજબ તે પણ પોલિસ અધિકારનો ગુનો ગણાશે. જ્યારે કલમ-૧૪૩(ખ) ભયજનક પ્રયોગ કરવા અંગે છે તે પણ પોલિસ અધિકારનો ગુનો છે. આમ ઉપરોક્ત ત્રણ ગુનાઓ કોન્ફ્રીઝેબલ એટલે કે પોલિસ અધિકારના છે જ્યારે બાકીના ગુનાઓ અંગે કોઈ સ્પષ્ટતા નથી.

- (૧૦) આમ જ્યારે હવે ગુજરાત પોલિસ એક્ટમાં હવે કોઈ જોગવાઈ ન હોય ત્યારે ક્રિ.પો.કોડની કલમ-૪ માં જણાવ્યા પ્રમાણેની જોગવાઈઓ લાગુ પડે. હવે જ્યારે ક્રિ.પો.કોડની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી હોય ત્યારે આ ગુનો બેલેબલ છે કે નોન બેઈલેબલ છે? અગર તો કોન્ફ્રીઝેબલ છે કે નોન કોન્ફ્રીઝેબલ છે તે અંગે બે પરિશિષ્ટ આપેલ છે જેમાં પ્રથમ પરિશિષ્ટ તે આઈપીસીના લગતા ગુનાઓ અંગે છે જ્યારે પરિશિષ્ટ બે (૨) તે અન્ય કાયદાઓને લગતી કોઈ સ્પેશીફીક જોગવાઈ ન હોય ત્યારે તે લાગુ પડે. હવે આ કામે પુનરાવર્તનના દોષ સાથે જણાવવાનું કે ઉપરોક્ત ગુના અંગે

કોઈ ગુજરાત પોલિસ એક્ટમાં જોગવાઈ નથી ત્યારે ફિ.પો.કોડની જોગવાઈઓ લાગુ પડે ત્યારે પરિશિષ્ટ -૨ હાલના કેસમાં લાગુ પડે ત્યારે પરિશિષ્ટ -૨ ની આઈટમ નં. ૩ વંચાણે લેતાં તે નીચે મુજબ છે.

ગુનો	પોલિસ અધિકારનો કે પોલિસ અધિકાર બહારનો	જામીની કે બિન જામીની	કઈ કોર્ટથી ઇન્સાફી કાર્યવાહી કરી શકાય.
૩ વર્ષથી મુદ્દતની કેદની, અથવા માત્ર દંડની શિક્ષાને પાત્ર ગુનો હોયતો	પોલિસ અધિકાર બહારનો	જામીની	કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટ

(૧૧) આમ હવે , ઉપરોક્ત ગુનો છે તે ગુજરાત પોલિસ એક્ટની કલમ-૧૩૫(૧)નો છે જે ગુનાની સજાની જોગવાઈ મુજબ ૧ વર્ષ સુધીની રહેલ છે તે બરાબર છે. પરંતુ ઉપરોક્ત ગુનો હવે શીડ્યુલ ૨ વંચાણે લેતાં, જામીન છે તેમજ પોલિસ અધિકાર બહારનો(નોન કોન્સીડેબલ) છે હવે આ કામે પોલિસને સંજોગ મુજબ અટક કરવાની સત્તા હોઈ તેથી કરીને તે ગુનો કોન્સીડેબલ બની જાય નહીં તેમ હું માનુ છું.ત્યારે હવે ફરીવાર ફિ.પો.કોડની કલમ-૧૫૫(૨) આ કેસમાં લાગુ પડે. હવે ફિ.પો.કોડની કલમ-૧૫૫(૨) મુજબ નોન કોન્સીડેબલ ગુનાઓમાં પોલિસ અદાલતની પુર્વ પરવાનગી વગર તપાસ કરી શકે નહીં. હવે મારી સમક્ષના હાથ પરના કેસમાં આ કામે પોલિસે તપાસ કરવા માટે પરવાનગી માંગેલ હોય અને તે પરવાનગી મળ્યા બાદ તપાસ કરીને ત્યારબાદ ચાર્જશીટ કરેલાનું રેકર્ડ પર નથી ત્યારે પોલિસ દ્વારા કરવામાં આવેલ સમગ્ર કાર્યવાહી મુળથી જ વ્યર્થ ગણાય એટલે કે ab initio void ગણાય. વધુમાં ૧૯૯૯ સીઆરએલજે પેજન.૧૨૪૪ (નામ.ગુજરાત હાઈકોર્ટ) રામજી ભીખા કોળી વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના ચુકાદામાં ઠરાવ્યા પ્રમાણે લેખિત ફરિયાદ હોવી જોઈએ જો ન હોયતો ફિ.પો.કોડની કલમ-૧૯૫ નો બાદ નડે જે કેસમાં ફરિયાદપક્ષને નવી રીતે કાર્યવાહી કરી શકશે તેવું ઠરાવેલ છે. આમ હવે, સદર કેસમાં પોલિસે જે અદાલતની પરવાનગી મેળવ્યા સિવાય નોન કોન્સીડેબલ ગુનામાં ચાર્જશીટ કરેલ છે તે ગુનામાં આ અદાલત કોન્સીડેબલ લઈ તે આધારે આરોપી સામે તે ચાર્જશીટ આધારે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરી શકાય નહીં. સબબ ઉપરોક્ત સમગ્ર ચર્ચા ધ્યાનમાં રાખીને, આંક: ૧ તળે નીચે મુજબનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

// હુકમ //

આ કેસની કાર્યવાહીને ફિ.પ્રો.કોડની કલમ: ૧૯૫ અને The Disaster Management Act ,2005 ની કલમ-૬૦ નો બાદ નડતો હોય સબબ આ કેસની કાર્યવાહી પડતી મુકવાનો આદેશ કરવામા આવે છે. આ તબક્કે સ્પષ્ટતા કરવામાં આવે છે કે કાયદા મુજબ પોલિસ અલગથી કાર્યવાહી થવા પાત્ર હોય તો તે કરી શકશે. આ કામે મુદ્દામાલ પોલિસ કાયદા મુજબ પ્રક્રિયા કરી મેળવી/નાશ થવાનો કે કાયમી હુકમ અદાલતની પરવાનગી મેળવી કરી શકશે.

હુકમ આજરોજ તા.૧૦/૦૭/૨૦૨૧ ના રોજ માં સ્પેશીયલ સીટીંગ/ખુદી અદાલતમાં વાંચી, સંભળાવી જાહેર કર્યો.

Date .10/07/2021

Place :SPECIAL
SITTING, AHMEADABAD

MR.UTTAMKUMAR NARAYANDAS SINDHI
GJ-00741

ADDL.CHIEF METROPOLITAN MAGI.
COURT NO.1, AHMEADABAD